

“Sorun Çözme Kabiliyeti” konulu Toplantıya dair değerlendirmeler

23 Şubat 2010 Tarihinde, Beyaz Nokta Gelişim Vakfı (BNGV) ile Avrasya Bir Vakfı'nın, ortaklaşa düzenlediği bir Dost Meclisi Toplantısı yapıldı.

Bu toplantıda eski Bakanlarımızdan BNGV Başkanı Sayın Tınaz Titiz'in, **Sorun Çözme ve Sorun Çözme Kabiliyetimizin Sorgulanması**” konulu sunumu, büyük bir ilgiyle izlendi.

Seçkin davetlilerin soru ve yorum katkılarıyla da zenginleşen bu toplantıda, BN yaklaşımını ortaya koyan Sayın Titiz, Sorun Çözme Kabiliyeti (SÇK) kavramı etrafında, ilginç tesbitlerini dile getirdi.

I. Sunulan konu başlıklar itibariyle şöyle özetlenebilir:

- Bireylerin Sorun Çözme Kabiliyetleri, Toplumun Sorun Çözme Kabiliyetini oluşturur;
- Sorun Çözmede başarısızlık; yani Sorun Çözme Kabiliyeti Yetmezliği, başlı başına bir sorundur;
- Toplumumuzda sorunlardan bolca şikayet edilmesine rağmen; SÇK Yetmezliği, bir “sorun” olarak görülmemektedir;
- Bireyin/Toplumun, yaşamını/varlığını sürdürülebilmesi, sorunlarını çözülebilmesine bağlıdır;
- Toplumların **Sorun Çözme Kabiliyeti**, canlı varlıkların **Bağımsızlık Sistemi**'yle eşdeğerdedir.
- Bireyler ve Toplumlar, Sorun Çözme Araçları (SÇA) dağarcığını, “Tanrı'nın/Allah'ın” insanlara doğuştan verdiği yetenekleri sayesinde, öğrenerek ve geliştirerek zenginleştirmekte ve varlıklarını sürdürülebilmektedirler;

- SÇK Yetmezliğinin 3 önemli nedeni:

- *Kısır Sorun Çözme Kültürü;*
- *Sömürüye açık alanlar;*
- *Birey yerine “kulluk”; yani tâbi olunacak baş/kişi arama yatkınlığı;*

Bu faktörler, hem neden; hem de sonuç olarak karşımıza çıkabilmektedirler.

- Kısır Sorun Çözme Kültüründe sıkça kullanılan SÇA'ndan bazıları:
 - *Ezber; dayatma; sorgulamadan uzak duruş;*
 - *Ceberutluk; fiziksel/sözel/psikolojik şiddet uygulamak;*
 - *Takipsizlik, duyarsızlık, duymazdan, görmezden gelmek, ilgisiz cevap vermek;*
 - *Başkasına atma/suçlu başkasında aramak;*
 - *Anlamadan Çözmeye çalışmak;*
 - *Yanlış örnek göstermek; “onlar yapıyor ben de yapıyorum” anlayışı;*
 - *Mevcut örgütlenmeyi tekrarlamak; birbirinden farksız birçok dernek, vakıf, siyasi parti vs..*
 - *Koz yerine teslimiyet (Uzun süre çözemediği sorunlardan bunalan toplumumuz bunları ancak çıkarlarından vazgeçerek çözebilmektedir. “Hasta adam imajı”)*
 - *Ahlakî istismar (“gerçek” ve “doğru”ların çarpıtılıp, gizlenerek sahtelerini piyasaya sürme)*
- Bu SÇ Araçları kullanıldığında, Kısır SÇ kültürü daha da gelişir ve şöyle sonuçlar ortaya çıkar:
 - *Bilimsel Düşünme becerisi yok olur.*
 - *Rekabet gücünün başlıca girdilerinden olan Yenilik bulma, “yaratıcılık” aşınması olur. Bilim ve teknolojik gelişmeler zayıflar.*
 - *Cesaret aşınması/”Korku” üremesi olur. “bireylerin düşünce ve davranışlarında tek belirleyici özellik haline geldiği için Korku”, toplumsal bir yönetim aracı haline*

gelmektedir. Korkan insanlar, inisiyatif kullanamazlar ve görevlerinin gereklerini tam yapamazlar.

— *Muhtaç Kişilik oluşur. Her bakımdan kendi ayakları üzerinde duramayan bireysel ve kurumsal kimlik oluşumuna yol açılmış olur. Hep bir “kurtarıcı” bekleyen toplumsal özellik böyle oluşmaktadır.*

— *“Uzlaşma” aşınması sebebiyle; kamplaşmalar (Laikçi-Dinci, Kürt-Türk, sağcı-Solcu vs) meydana gelir. Tartışmalar derhal kavgaya, karşılıklı suçlamaya dönüşür.*

— *Benimseticiliğe / “... taraftan olmaya” (başkalarının ideolojik, dini, siyasi, öğretilerinde saf tutmaya) açıklık yaygınlaşır.*

— *Sorun stoku artar; çözümlenemeyen sorunların birikmesi, başlı başına bir sorun oluşturur. Çözülmemiş sorunlardan zarar gören kesimlerin baskıları karşısında ülkenin kıt kaynakları giderek artan sorunlar arasında pay edilmeye başlar; ancak hasredilen dikkatler ve kaynaklar yetersiz kaldığından, sorunu çözme faaliyeti, sorunların artmasıyla sonuçlanır.*

— *Tartışma ve değerlendirmelerde dil kullanımındaki yetmezliklerin de etkisiyle toplumda kafa karışıklığı oluşur.*

— *Çözülmemeyen sorunlar nedeniyle doğan boşluklar, insanları kendi adaletini sağlamaya; askeri darbeler; iç ve dış sömürülere fırsatlar yaratır.*

• *Maddelerin kimyası gibi Sorunların da kimyası vardır; biraraya gelerek yeni sorunlar yaratırlar. Çözülmemiş Kaynak Sorunlar, yan sorunlar doğurur; bunlara Hayalet Sorunlar diye bilinir.*

• *Kök Sorun ve Hayalet Sorun kavramları toplumun kavram dağarcığında yer almalıdır.*

• *Kök Sorunlar çözülmedikçe, Hayalet Sorunlar çözülemez;*

• *Sorun Çözme Kabiliyeti Yetmezliğini giderebilmek için sayılabilecek önlemlerden bir kaç;*

— *Önce Anla! Tam anlaşılmayan hiçbir sorun çözülemez. Sorun tanımlamanın, bir tekniği gerektirdiğini ve bir dizi teknolojiye ibaret olduğu unutulmamalıdır.*

— *İyi tanımlanmış bir Vizyon’a sahip olunmalıdır. (örn. “100.yılda toplumumuzun sömürüye açık alanlarının asgariye indirilmesi; yok edilemeyenlerin ise karşılıklı bağımlılıklarla dengelenmesi” gibi.)*

— *Toplum sorunlarına müdahil olmakla. Kürt sorunu, ahlaki yozlaşma, yolsuzluk, işsizlik vb sorunlardaki analiz ve çözümler için Politika Belgeleri(PB) ortaya koymak ve/ya hazırlanacak PB’nin Siyasî partilere, STK, medya, hükümet, TBMM gibi yerlere dağıtımında görev almak).*

— *Bilimden yararlanma yoluna ağırlık verilmelidir;*

— *Ezbere dayanmayan, sorgulayıcı eğitim metoduna yönelmek gerekir.*

— *Okullarımızın müfredatına ve/ya Üniversitelerimizde seçmeli dersler arasına Sorun Çözme ile ilgili kavramları ve düşünce sistemini aşılmalı dersler konulmalıdır.*

— *SÇK Yetmezliği sorunu, Toplumun gündemine taşınmalı ve nedenleriyle tartışılması sağlanmalı; ortak akıl’ın işlenmesine zemin oluşturulmalıdır.*

— *Özellikle sömürüye açık alanlarımızın daraltılması için “Koz Yönetimi” tekniğinden yararlanma yöntemi kurumlarımıza yerleştirilmelidir.*

Sayın Tınaz Titiz’in konuşmasında özlü bir içerikle aktardığı SÇK ile ilgili bu hususların geniş olarak, www.beyaznokta.org.tr adresinde yer aldığını; konuşmasında değindiği olgulara ilişkin düşüncelerinin ise www.tinaztitiz.com sitesinde ki yazılarından okunabileceğini hatırlatalım.

II. Sorular-Katkılar-Yorumlar

Sayın Tınaz Titiz’in sunumundan sonra, dinleyicilerin, Soru, katkı ve yorumlarına geçildi. Bunları da özetleyip sıralarsak;

- SÇK ve ilgili kavramları dile getirmek suretiyle Toplumun götürülmek istendiği yer soruldu!
- Tanrı ve Allah, isimlendirmelerinde açıklama talep edildi!
- “Ayakları üzerinde durabilen Birey olma” ile “bir aile’nin ferdi olma”nın, birbirine zıt iki olgu imiş gibi değerlendirildiği görüldü; Birey’in Ailenin ferdi olmasını ortadan kaldırmadığı açıklandı.
- Sömürüye açıklık bağlamında Liberallik ve “ego-santriklik” soruldu. Kastedilenin bencilik olmadığı açıklandı.
- Ayakları üzerinde durabilen insan yetiştirecek eğitim sisteminin Matematik ağırlıklı olması gerektiği ifade edildi.
- “Özgür Birey” olmanın önemi vurgulandı.
- Sorun çözerken sorun yaratmaya, Köy Enstitüleri’nin kapatılması örneği verildi.
- Konuşmacıya, Parlamentoda bulunduğu, Bakanlık yaptığı dönemde hangi sorunları çözdüğü; hangilerini çözemediği; nedeni ile birlikte soruldu.
- Günlük yaşamın sorunlarındaki iç içelik, döngülü sorunlar, demokrasi konusu soruldu.
- Konuşmada kullanılan “Kulluk” kavramı ile Allah’a “kul olma” arasındaki farkın vurgulanmasını gerektiren sorular soruldu.
- Konuşmacının Bakanlık yaptığı dönemde çözdüğü sorunlar arasında “Meslek Edindirme Kursları açma” projesine tanıklık ettiğini hatırlatan bir dinleyici, SÇK kavramlarına İlköğretim evresinden itibaren yer verilmesi gerektiğini dile getirdi.
- **Çekirdekli Atom Modeli**’nin buluşcusu Nükleer Fizikçi **Rutherford**’un öğrencilerinin hemen tamamının Nobel almış olması örneği verilerek; sorunlarımızı çözemeyişimizin temelinde eğitim-öğretim sistemimizdeki çarpıklığın yol açtığı ifade edildi.
- Bu vesileyle, “*bildiklerimizin, bilinmesi gerekenlerin hepsi olduğu*” inançlı, öğrenmeye kapalı, düşünce yapısını değiştirecek bir eğitim öğretim sistemine özlem dile getirildi.
- “Niye sorunlarımızı çözemiyor muyuz? Başkaları sorunlarını nasıl çözüyorlarsa bizim sorumlularımız da kaynaklar elverdiğince sorunlarımızın bir çoğunu çözmüyor mu?” Sorusu soruldu.

Konuşmacı, bu sorulara, sunumunda kullandığı sözcük ve kavramları hangi bağlamda kullandığının altını çizerek açıklık getirmiştir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler’in “*az gelişmiş ülke*” tanımını vererek; toplumların refah yaratmada kullandıkları önemli bir aracın, *sömürü* olduğunu hatırlatmıştır. Böylece SÇK ile *gelişmişlik* ve *sömürüye açıklık* arasındaki ilişkiye de dikkat çekmiştir. Şöyle ki;

- BM’in az gelişmiş ülke tanımı: “*Kıt kaynaklarını, çözemediği sorunlarla boğuşarak tüketen toplumlar, az gelişmiş toplumdur.*”
- Refah yaratmak: Karşılaştığı sorunları en az zararla aşabilmek; böylece kaynaklarını boşa harcamamak; hatta kaynak birikimi yapmak ve onu paydaşlarının istifadesine sunmaktır. Ülkeler bağlamında, insanların yaşam düzeyini yükseltecek zenginlik sağlamaktır.
- Refah yaratma aracı olarak Sömürü: İnsan emeği çevresinde uygulanan sömürüler, zamanla bilim-teknoloji ve askerî gücünü geliştiren ülkelerin, (*Sorun Çözme Kabiliyeti yüksek ve gelişmiş SÇA kullanabilen toplumlar*) başka ülkelerin kaynaklarını bedel ödmeden veya en pek az bedel ödeyerek sömürmesi düzeyine erişmiştir.
- İlginçtir, günümüzde diploması, medya, istihbarat servisleri, askerî güç gibi araçlar da maharetle kullanılabilirdiğinden refah yaratma yolunda bir toplumun sömürülmesi, bireyin sömürülmesinden çok daha kolay olmaktadır.
- Dolayısıyla, ülkelerin aralarındaki ilişkilerin önemli bir bölümünü, varsa sömürü alanlarını açık tutmak veya genişletmek; henüz yoksa, yaratmak faaliyetleri oluşturmaktadır.

III. Oturum Başkanı'nın Değerlendirmeleri

Bütün bu konuşulanlara bakarak şöyle bir toplu değerlendirme yapılabilir;

1. SÇK, SÇA kavramları, toplumumuzun kavram dağarcığında yer almamaktadırlar.
2. Gelişmiş ülkeler arasında hâlâ hak ettiğimiz yeri alamamış olmamızla SÇK yetmezliği arasındaki yakın ilişki ortaya çıkarılamamış gözükmektedir.
3. Dolayısıyla SÇK yetmezliği, bir sorun olarak algılanma düzeyine henüz çıkarılamamıştır.
4. O nedenle ki, SÇK yetmezliği ile, yıllardır kronikleşmiş, trafik sorunu, eğitim sistemi sorunu, terör, Kürt Sorunu, laik-antilaik, İmam Hatip, Türban sorunları, siyaset kurumunun yolsuzluk şaibesi ve demokrasimizin eksikleri arasında çok yakın bir ilişki olduğu toplumun gündemine getirilememiştir.
5. Toplumun etnik ve dinsel kamplaşmalarla bölünme tehdidi altında bulunmasının ve Kurumlarımızın birbiriyle kavgalı durumlarının *Sömürü Alanları*'mızı genişletmekte olduğu gündeme gelememektedir.
6. İnsanımıza kafalarında sorusu sorulmamış cevaplarla dolaşmak yerine; cevabı aranan sorularla dolaşma alışkanlığı kazandıracak bir eğitim sistemi öncelikli ihtiyacımız gibi görünüyor.
7. Sanayi İşletmelerinde sıkça rastlanan bir durum, *İşletme Körlüğü*'dür. Her gün gördüğünüz ve düzeltmediğiniz bir yanlışlığa giderek alışır ve göremez duruma gelirsiniz. Dışardan bakan birisi bu durumu derhal fark eder. Buna benzer bir durum, birçok sorunumuzla beraber yaşaya yaşaya onları sorun olarak göremez halimizdir. Aklıma geliveren birkaç örnek:

- a. *Her yıl, Kurtuluş Savaşında verdiğimiz Şehit sayısından daha fazla insanımızı Trafik Kazalarında yitiriyoruz ve bunu sorun olarak görmüyoruz;*
- b. *Sorun çözmekte şiddete başvuru ne kadar çok olay yaşanıyor toplumumuzda;*
- c. *Sorunlarımızı çözemediğimiz hallerde bir suçlu bulup; kabahati ona atma alışkanlığı ile kendimizin yapacak bir şeyi olmadığına hükmedip; şikayet ve suçlamada haklı duruma geçmeyi alışkanlık edinmişizdir.*
- d. *“Herkes kurallara uymalı; uymayanlar cezalandırılmalı” görüşünü savunan ama kendisini hariç tutan; “herkes yapıyor ben de yapıyorum”; “başkaları yapmasın ben de yapmayayım” demeyen insanımız yok gibi;*
- e. *Toplumun ve çevrenin zararına sonuçlar doğuracak çıkar peşinde koşmanın kendine ve geleceğine zarar verdiğini görüp; ona göre davranan insanımız pek mi çok?*
- f. *İnancı ile söz ve davranışları arasındaki tutarsızlıkları eksiklik olarak görmeyenler; O hallerini mazur göstermeye çalışanlarımız...*
- g. *“Aklın, hile ile kullanımı demek olan” kurnazlığın toplumumuzda hayli prim yapıyor olması karşısında; “akıllı davranma”nın ne demek olduğunu bilenleri nerede aramalı?*
- h. *Fanatikliğin, düşünmeye, yani akli işletmeye mani olduğunun farkında mıyız?*
- i. *Bir işin nasıl yapılacağına dair en ufak bir deneyimi olmayanların bile kendisini “Büyük Jüri Üyesi” koltuğunda görmeleri ve yargılamada bulunmaları;*
- j. *“Doğru”larının, bildikleriyle sınırlı olduğunu bilmeden ahkam kesme yatkınlığı;*
- k. *Herkes başkasını değiştirmeye çalışıyor; kendisinin değişime ihtiyacı olmadığına inanıyor; Sağlıklı diyebilir miyiz?*

Sonuç olarak diyebilirim ki, Sayın Tınaz Titiz'in, çalışmalarıyla ortaya koyduğu olgular ışığında, sorunlarımıza *“doğru çözüm araçları”*yla yaklaşma alışkanlığını toplumumuzda yaygınlaştıracak olursak, ülke olarak büyük atılımlar yapabileceğimize şüphe yoktur.

Sayın Titiz'in, buna yürekten inanmış olarak, "**Sorun Çözme Kabiliyeti**" kavramını toplumumuzun gündemine getirebilmek için çaba sarf etmekte olduğunu görüyoruz. İmkanlarımızı birleştirerek bu sonuca erken ulaşılmasında hepimizin görevi olduğunu düşünüyorum.

Bu toplantıda aramızda bulunuşunun ve yaptığı sunumun, bu kapsamda değerlendirilmesinin amaca hizmet olacağı kanaatindeyim.

Toplantı yöneticiliği vesilesiyle bana görüşlerimi sizlerle paylaşabilme fırsatını veren Sayın Tınaz Titiz'e ve Sayın Şaban Gülbahar'a teşekkürlerimi tekrarlayarak saygılar sunuyorum.

Dr. Müh. Necati Saygılı

02.03.2010